

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Петренко Л.М.

м. Київ, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана»

Податки і податкова політика є найважливішими елементами системи забезпечення фінансової безпеки держави в цілому і кожного окремого суб'єкта господарювання зокрема. Важливим фактором безпеки підприємництва є методи економічного регулювання з боку держави, і, в першу чергу — податкова політика та податкова система. В сучасних умовах роль податків особливо зростає, оскільки вони є єдиним інструментом, за допомогою якого держава формує централізовані фонди фінансових засобів, необхідних для забезпечення національної та фінансової безпеки. Крім того, податкова система володіє широкими потенційними можливостями для здійснення непрямого регулювання соціально-економічного розвитку країни і подолання загроз фінансової безпеки держави.

Основна умова безпеки підприємництва — стабільність податкової політики. Надання державою населенню суспільних благ і послуг, а також їх кількість і якість значною мірою залежать від податкової безпеки країни, яка є однією зі складових фінансової безпеки. У літературі проблемам податкової безпеки як виду фінансової безпеки підприємств не приділено достатньої уваги, вони залишаються маловивченими. Поняття податкової безпеки насамперед асоціюється з можливими загрозами, які пов'язані з системою оподаткування і які призводять до матеріальних і фінансових втрат. Податкові загрози можуть існувати як з боку самих підприємств у вигляді дотримання податкової дисципліни, податкового планування, а також з боку держави у вигляді встановленої системи оподаткування, здійснення різного роду податкових перевірок тощо. Загальні питання податкової безпеки, податкового прогнозування і планування як важливі її елементи досліджували вітчизняні вчені В. Борейко, В. Бородюк, П. Буряк, В. Вишневський, В. Вітлінський, В. Грушко, О. Десятнюк., С. Каламбет, О. Кириленко, А. Крисоватий, Д. Липницький, Я. Литвиненко, І. Луніна, В. Мельник, та інші.

Сьогодні розуміння податкової безпеки у категоріях економічного відтворення поки що не здобуло в Україні належного визнання. З огляду на це вважаємо, що податкову безпеку підприємства (бізнесу) слід розглядати як процес виявлення (знаходження), попередження і припинення загроз (фактів, явищ і дій), що можуть заповдіяти матеріальний або моральний збиток бізнесу внаслідок виконання податкових платежів.

Податкова безпека підприємства — це фінансово-економічний стан платника податків, який забезпечує мінімізацію податкових ризиків шляхом дотримання податкової дисципліни (вчасно і в повному обсязі сплачуються податки), за умови забезпечення захисту платників податків з боку державних органів [1, 4]. Податкова безпека як функціональна складова фінансової безпеки підприємства наведена на рис. 1:

Рис. 1. Функціональна структура фінансової безпеки підприємства

В основі податкової безпеки підприємства лежить оцінка податкових ризиків і податкового навантаження шляхом використання спеціальних методів та інструментів з оцінки їх впливу на фінансову безпеку й ефективність діяльності підприємства.

Податковий ризик – це ймовірність виникнення потенційної загрози для платника податків понести фінансові втрати внаслідок несплати податків, недотримання законодавчих актів, здійснення податкових правопорушень. До основних податкових ризиків відносять [2]:

– *ризик несплати податків* – призводить до негативних наслідків для платника податків у вигляді штрафів, пені;

– *ризик податкового контролю* – призводить до виникнення санкцій і втрат внаслідок недотримання платниками податків законодавчих податкових актів;

– *ризик посилення податкового навантаження*, диференційований за видами господарської діяльності і податкам в залежності від податкових ставок, пільг;

– *ризик карного переслідування податкового характеру* – призводить до суттєвих фінансових втрат платника податків, або втрати свободи платника податків за здійснення податкових правопорушень, передбачених законодавством.

Чисельність видів податкового ризику, а також способів досягнення раціонального податкового навантаження, що визначається факторами зовнішнього середовища і внутрішніми параметрами підприємства, вимагає відповідної класифікації з метою ефективного управління в рамках забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Наслідки податкових ризиків виявляються насамперед, перш за все, у фінансових втратах підприємства, зменшенні його чистого прибутку, зниженні інвестиційної привабливості, втраті його фінансової стійкості і безпеки.

Індикаторами податкової безпеки підприємства є [3]:

- наявність кваліфікованих кадрів;
- ефективність податкового менеджменту на підприємстві;
- рівень податкового планування;
- рівень податкового навантаження;

- стратегія податкової поведінки платника;
- вибір системи оподаткування.

Високий рівень податкової безпеки для підприємств має забезпечуватись шляхом регулювання таких її складових:

- рівень податкового навантаження на підприємство;
- співвідношення сплачуваних податків та доходів підприємства;
- дотримання податкової дисципліни;
- достовірний облік, аналіз, контроль фінансової діяльності;
- доступність податкових нормативно-правових актів;
- моніторинг та усунення податкових ризиків.

Належне управління податковою безпекою створює необхідні передумови для провадження державою ефективної економічної політики. Сьогодні в Україні найбільшою загрозою підприємництву є політика держави щодо маніпулювання податками, що спричиняє негативні явища в економіці, соціальну напруженість, не передбачувані зміни кон'юнктури ринку. Розбудова цілісної системи управління податковою безпекою є важливим кроком у забезпеченні функціонування системи економічної безпеки суб'єктів підприємництва.

Особливості побудови системи управління податковою безпекою підприємств у кожній країні визначаються бюджетним устроєм, роллю держави в економіці країни, рівнем економічної інтеграції країн, традиціями. Аналіз зарубіжного досвіду організації податкової безпеки підприємницьких структур виявив, що особливістю податкового контролю у розвинених країнах є його спрямованість на виховання податкової законслухняності. Тому зарубіжні держави застосовують різні заходи з підвищення рівня дисципліни платників податків.

Отже, податкова безпека підприємства як фактор стабільності здійснює значний вплив на його ефективну діяльність. Основою формування фінансової безпеки підприємства є визначення її структурних складових, аналіз та оцінка існуючих загроз за кожною складовою, а також розробка заходів для нейтралізації та попередження можливих небезпек, що забезпечать стабільне функціонування суб'єкта господарювання.

Література:

1. Грачов О.В. Податкова безпека як невід'ємна складова економічної безпеки підприємства / О.В. Грачов // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010 - №29. – С.86-88.
2. Горобінська І. В. Аналіз податкового навантаження та його вплив на динаміку ділової активності / І.В. Горобінська // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - №10. - С. 26-32.
3. Стратегічне управління національним економічним розвитком: монографія: в 2 т. / За аг. Ред.. О.В. Кендюхова. – Донецьк: ДВНЗ "ДонНТУ", 2013. – Т.2. – 392 с.
4. Петренко Л.М. Моделювання процесів управління фінансовою безпекою підприємства [Текст]: автореф. дис...канд. екон. наук : 08.00.11. / ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – К., 2010. – 17 с.